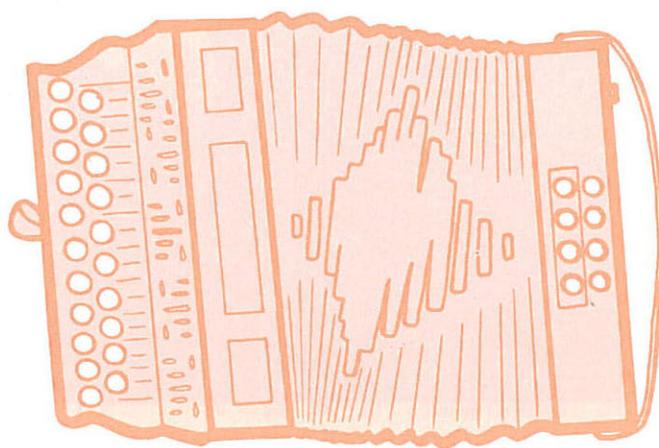


## L'ACORDIÓ DIATÒNIC I LES PARTITURES





Josep Jordana, «El Comare» de Toloriu (Baixa Cerdanya).

## L'acordiò diatònic i les partitures

A tot arreu del món on s'ha tocat el diatònic, s'ha fet de memòria. Abans (i ara també) els músics coneixien les melodies populars, i les que aprenien noves o les que s'inventaven les havien de memoritzar. Aquesta transmissió oral de la música ha fet que s'hagin perdut moltes melodies, i que d'una mateixa peça n'escoltem versions diferents. Algunes vegades es troben sistemes d'escriptura elementals que inventaven els mateixos acordionistes per tal d'ajudar-se a memoritzar les tonades, o potser en un intent de poder transmetre el que ells coneixien.

Actualment tenim el gran avantatge dels enregistraments, però entendre una mica les partitures no és tan difícil i és molt interessant. Ens facilita les coses per estudiar i memoritzar, per intercanviar-nos material i per tocar amb altres instruments. Hi ha alguns músics que no volen sentir parlar de res escrit, diuen que es desvirtua l'arrel de la música popular, i que a una música escrita no sabrem donar-li l'aire ade-

quat. Respectem la seva part de raó, i insistim en el fet que aquest mètode està pensat per als desconexadors de solfa, però ja veuràs com basar-nos en la partitura musical normal ens facilitarà molt l'aprenentatge.

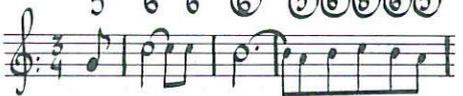
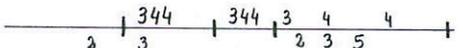
Quan ja tinguis una mica de pràctica amb l'instrument, podràs aprendre a relacionar cada nota amb cada botó o podràs posar números a sobre les partitures que desitgis, de tal manera que ja les entendràs ràpidament (tot això s'explica a la III part). Però cal que coneguis unes nocions del valor que tenen les notes, cosa que es pot anar fent a mesura que aprens a tocar l'acordiò, i amb l'ajuda d'unes orientacions que us proposarem al capítol següent.

El sistema de partitures amb què treballarem intenta ser complet però clar i fàcil de llegir. La seva única missió és facilitar l'aprenentatge i ajudar a memoritzar: però ja cal saber des d'ara que totes les tonades (excepte els exercicis) caldrà tocar-les tot seguit de memòria.

### El sistema d'escriptura que farem servir

Esquemàticament, en una partitura hi podem trobar set coses diferents.

- ① Títol (i tipus de ball, autor o origen)
- ② Explicacions sobre les característiques de la peça, com tocar-la, la manera d'acompanyar-la... S'aniran indicant els problemes nous, així com els aspectes tècnics que aprendrem a mesura que les partitures es facin més difícils.
- ③ Número del botó que cal prémer (els numerem del més greu al més agut, és a dir, de dalt a baix de la botonera). Ens caldrà diferenciar quan obrim o tanquem la manxa: *el núme-*

1	<u>ROSÓ</u>	J. Ribas / M. Poal Aragall
2	Cançó molt coneguda, que amb el diatònic etc. etc.	
3	5' 6' 6' 6' 5' 6' 6' 6' 5'	
4		
5		
6		
7	RO - SÓ, RO - SÓ, LLUM DE LA ME-VA	

## Mètode d'acordió diatònic

ro sol, quan tanquem la manxa, i el número voltat d'una rodona, quan l'obrim. Així, si per exemple volem fer l'escala de DO, caldrà que fem



o per a l'octava superior



Igualment amb la fila de fora, ens sortirà una escala com l'anterior (se'n diu escala major), amb els mateixos números de botons. (Ja saps que per diferenciar els números dels botons de les dues files, als de la fila interna els posem una coma, com en l'exemple anterior).

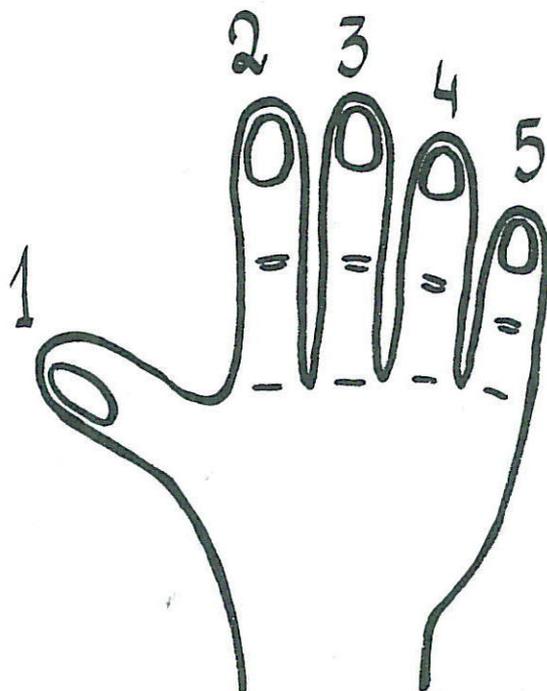
④ Aquí hi ha la partitura. Caldrà anar fixant-nos-hi si volem aprendre solfa. Ens indicarà el ritme de la melodia. (Les notes són les que sonen al teu acordió si aquest està afinat en SOL/DO.)

⑤ Acompanyament de la mà esquerra. Els diferents ritmes s'aniran explicant. Fes servir, com et serà lògic, els dits tercer i quart. Quan la cosa es compliqui, ja en parlarem.

Cal que coneguis, ja a partir d'ara, una de les dificultats que més et farà trencar el cap: tocar amb les dues mans a la vegada. Les mans volen fer les dues el mateix, i s'hauran d'acostumar a anar per separat. La mà esquerra sempre haurà de fer un ritme constant, i l'haurèm de comen-

çar a posar quan la dreta ja s'hagi après perfectament el que li toca fer.

⑥ Aquí estarà posat el número del dit de la mà dreta que és recomanable fer servir. Els numerarem:



Ja cal que quedi clar que a cada botó no li correspon un dit, sinó que els dits es van movent, i premen un botó o un altre, molt lliurement. Però hem de procurar fer-los servir tots quatre, incloent el petit, que també és important. Per això és indicat utilitzar-lo en melodies senzilles: perquè te'n recordis de fer-lo servir. Igualment en partitures més complicades, quan utilitzem les dues files a la vegada, podràs veure quina és la manera millor de combinar els dits.

⑦ Si és una cançó, aquí hi haurà escrita la lletra. Ens pot servir per identificar on som, al mateix temps que ens ajuda a memoritzar la tonada. No intentis cantar-la al mateix moment que toques, ja que llavors no et podràs concentrar en la música.

### Com utilitzar aquest mètode

Tens un seguit de partitures que són exercicis, cançons, ballables, etc. totes estan enregistrades a la cassette, excepte les de la III part, que no hi han cabut. Cal escoltar primer la cinta, i després assajar o tocar-ho seguint la partitura.

Quan ja et sàpigues la melodia en qüestió, pots intentar tocar-la al mateix temps que la cassette (si el teu acordió està en SOL/DO), i per això abans de començar les melodies enregistrades hi ha una veu que dona l'entrada.

Estudia les melodies per parts: divideix-les en frases segons el dibuix que fan cada quatre o cada vuit compassos, i ho estudies per separat. Si en algun compàs hi trobes una dificultat especial, l'analitza i el toques sol. Després ja ho aniràs ajuntant tot fins a tocar la melodia sencera.

Fixa't que s'ha dividit el llibre en tres parts: cadascuna aporta unes dificultats superiors, i per tant pots passar a la segona quan la primera la sàpigues correctament. De la tercera part aprofita el que t'interessi quan ja sàpigues tocar la majoria de melodies de la segona.

Recorda això tan important: *saber tocar bé no és saber tocar ràpid*, a vegades és exactament el contrari. Es pot dir que ja saps una melodia quan siguis capaç de fer-la tranquil·la i amb el ritme ben exacte; la velocitat ve després, a còpia de tocar-la molt de temps, però mai al començament. Intenta tocar les tonades totes senceres sense interrupcions, amb el ritme seu ben constant, com a l'enregistrament de la cinta més o menys.

Cal que quan toquis t'escoltis, i això és difícil si estàs pendent de la partitura: per tant, *tan*

*aviat com puguis has de tocar de memòria qualsevol cosa, per llarga que sigui.* Només així podràs tocar amb plenes facultats, (un exercici interessant de fer és enregistrar el que saps tocar en una cassette, i després escoltar-te intentant veure què cal millorar).

A part de les tonades que estan a les partitures, convé que tan aviat com puguis comencis a tocar el que se t'acudeixi i que sigui possible de tocar amb aquest acordió. És per això que més endavant hi ha una llista de cançons molt conegudes, com a exemples de melodies que pots intentar de treure tu sol.

Cal anar tocant una mica cada dia, si pot ser. No molta estona seguida, perquè cansa, però amb constància. Veuràs com una cosa que no hi ha manera que surti un dia, si no et desanimas et sortirà, sorprenentment, un altre dia. Cal no voler córrer massa: vés fent tranquil·lament, tens material per a més d'un any, segur. Consulta la discografia, la bibliografia i no t'esquisis de connectar amb la gent que toqui aquest instrument, periòdicament es fan trobades i cursos que et poden donar una ajuda prou valuosa.

### *Algunes nocions de solfeig rítmic*

El solfeig el podem dividir en: rítmic i melòdic. El melòdic consisteix a dir el nom de les notes i cantar-les afinades, segons estiguin escrites sobre les diferents ratlles del pentagrama. Com que en prémer els botons de l'acordió ja ens sortiran les notes afinades, això ho deixem de banda. L'aspecte rítmic del solfeig sí que ens interessa conèixer-lo: segons el diferent dibuix de les notes, podrem saber la durada que tenen. I segons com estiguin agrupades podrem desxifrar el ritme de la melodia.

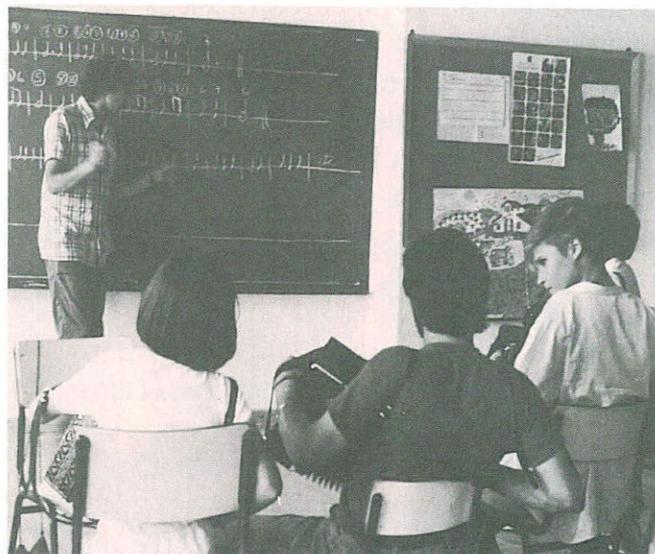
Parlem de les principals notes que trobarem: les blanques, les negres, les corxeres i les semicorxeres.

*Les negres:* si anem picant de mans, donant uns cops constants, podem considerar que marquem el pols o temps d'una música. Imaginem que cada cop que donem és una figura que di-

rem negra, i que escriurem: ♩ (el pal que té el podem posar amunt o avall, segons que ens vagi millor). Podem agafar una velocitat més

ràpida o més lenta, però això no traurà que siguin sempre negres.

*Les blanques:* amb relació a les negres, duren el doble; és a dir, que en el temps que dura



«Val la pena aprendre una mica de solfeig rítmic al mateix temps que anem tocant el diatònic...»



## Mètode d'acordiò diatònic

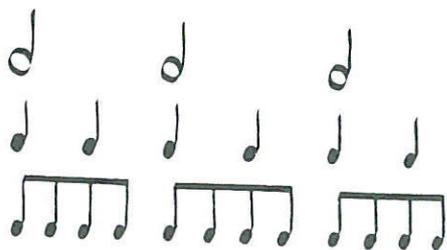
una blanca farem dues negres. S'escriuen:  Pots intentar de picar negres amb les mans, i amb el peu marcar blanques, o sigui donar un cop de peu cada dos de les mans.

*Les corxeres:* duren la meitat que les negres.

S'escriuen:  o si en fem diverses de seguides,

enganxades 

Si volem comparar els tres tipus de notes, per veure les seves equivalències, podem fer-ho així:

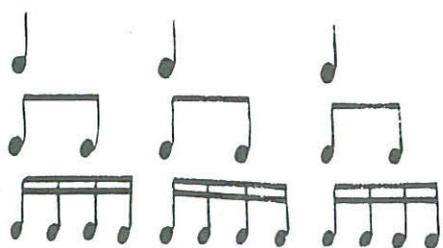


*Les semicorxeres:* duren la meitat que una corxera, o sigui que per cada negra farem 4 se-

micorxeres. Les escrivim  o si van en-

ganxades 

Podem escriure unes equivalències que seran paral·leles a les d'abans:



Això encara és senzill, però la cosa es complica quan les barregem totes. Ara no ens hi capfiquem, i mirem altres signes que aniràs trobant, així sabràs més o menys què signifiquen.

*Els silencis:* quan hi hagi un espai de temps en què no toquem, escriurem un silenci, que serà diferent segons quina sigui la seva durada. Escrivem:

- ♫ si té la durada d'una semicorxera
- ♪ si té la durada d'una corxera
- ♫ si té la durada d'una negra (també es pot escriure ♪ )
- ☐ si té la durada d'una blanca

*El punt:* si darrera d'una nota hi ha un punt vol dir que aquella nota dura la meitat més del seu valor. Així, si una negra porta un punt, volrà dir que dura com una negra i una corxera

junes. Això pot passar amb totes les notes, però sobretot ens ho trobarem amb les negres i a vegades amb les corxeres. (Quan ho trobis, fixa't-hi i analitza-ho.)

*El ritme i els compassos:* suposem que estem cantant, a part del temps amb què ho fem (més ràpid o més lent, però sempre constant), anirem respectant el ritme propi d'aquella cançó, o sigui les diferents notes, llargues o curtes, fortes o fluixes, etc. Si a més estem ballant, ens anirem movent segons el ritme que la música ens va imprimint.

Per organitzar i escriure àgilment el ritme utilitzem el compàs. Si mirem el pentagrama on escrivim les notes, veiem que està dividit en espais, separats cadascun per unes ratlles verticals (línies divisòries o barres de compàs): cada espai és un compàs. Aviat veurem que podem trobar dos tipus fonamentals de compassos: els binaris i els ternaris.

Però abans observem una partitura: què signifiquen els dos números que hi ha al començament? El número de baix vol dir negra si és el 4 i corxera si és el 8 (aquests dos són els que trobaràs sempre). El número de dalt ens indica quantes notes d'aquestes hi ha en un compàs,

Mirem un exemple:



El 2 i el 4 volen dir que hi ha dues (2) negres (4) per cada compàs (direm que és un 2 per 4). Al primer compàs hi ha escrites dues negres, i al segon hi ha una blanca, que equival a dues negres. Al tercer compàs hi ha quatre corxeres, també equivalents a dues negres, i igualment a l'altre, on trobem quatre semicorxeres més un silenci de negra. Al darrer compàs veiem una negra amb punt i una corxera. Tot és correcte.

Una vegada vist com indicarem el tipus de compàs, i recordant que tots els compassos d'una peça tindran una duració igual (a no ser que s'indiqui el contrari, canviant els números a mitja partitura), passem a estudiar els dos principals que existeixen.

*Els compassos binaris:* els més corrents són el 2/4 (dues negres —o la seva equivalència— a cada compàs) i el 4/4 (quatre negres a cada compàs), els quals poden correspondre, per exemple, al pas-doble i a la polca. En ells, automàticament, fem una accentuació cada dues o cada quatre negres, de tal manera que el temps fort correspondrà sempre a la primera nota del

# L'acordiò diatònic i les partitures

compàs, la que està darrera la línia divisòria. Amb la mà esquerra aquests ritmes s'acompanyaran tocant alternativament una vegada el baix i una l'acord.

*Els compassos ternaris:* trobarem el 3/4 (tres negres a cada compàs), i el 3/8 (tres corxeres a cada compàs). Automàticament també donarem més força a la primera nota del compàs, i ja veurem que a l'acompanyament tocarem el baix una vegada i dues l'acord. El 3/4 és el ritme característic del vals.

Hi ha un altre compàs freqüent: el 6/8. Són sis corxeres a cada compàs, i les agrupem de tres en tres, de tal manera que queda com un ritme binari subdividit en dos parts ternàries. Ja veurem que és el ritme alegre del galop de moltes danses tradicionals.

## Esquema dels signes de solfeig rítmic

nom/duració	signe nota	signe silenci	equivalència
blanca			
negra			
corxera			
semicorxera			

un punt darrera d'una d'aquestes notes vol dir que aquesta nota dura la meitat més del seu valor.

## Esquema dels signes propis de les nostres partitures

numeració dels botons: del més greu al més agut (veure esquema de la pàg. 11 per a la mà esquerra).

els botons de la fila de fora, el número sol; els de la fila de dins amb una coma.

en prémer la manxa (o tancant o bufant): número sol en estirar la manxa (o obrint o aspirant): amb un cercle



: prémer la vàlvula de l'aire

Ratlla de sota el pentagrama: a la part de sobre s'indica com fer l'acompanyament, i a la de sota el número del dit que cal fer servir (quan sigui recomanable fer-ne servir un de concret).

Ara comencem ja la part pràctica. A mesura que vagis avançant t'aniràs familiaritzant amb les notes, i si et fixes una mica en aquests signes del solfeig rítmic, més endavant tu sol podràs desxifrar, pràcticament, totes les partitures per a acordió diatònic.



Jornades d'iniciació a l'acordiò diatònic. Arsèguel, agost de 1984.